

DOI
УДК 378.14

А. Ларіонцева

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ПСИХОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Резюме

Мета. Стаття присвячена аналізу та визначенню актуальності дослідження проблеми формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів психологів. У статті обґрунтована актуальність вирішення проблеми, розглянуто теоретичні питання основ формування готовності майбутнього психолога до професійної діяльності як психолого-педагогічна проблема, проаналізовано погляди сучасних вітчизняних та зарубіжних науковців щодо професійної підготовки майбутніх магістрів психологів в закладах вищої технічної освіти (ЗВТО).

Методики дослідження. Для досягнення мети в роботі планується використати сукупність методів і прийомів наукового пізнання.

Висвітлюються теоретичні методи, які передбачають аналіз наукової літератури за темою дослідження та узагальнення здобутої інформації, системний аналіз, узагальнення теоретично-методологічних підходів до проблеми, розробку та обґрунтування теоретичної моделі предмету дослідження.

Метод логічного узагальнення - для теоретичного обґрунтування значущості поставлених завдань та уточнення ключових понять дослідження.

Результати. Розкрито аспекти формування професійних якостей майбутнього фахівця у процесі підготовки до майбутньої професійної діяльності.

Висновки. Проблема професійної підготовки магістрів психологів є достатньо гострою. Розширення поля діяльності психологів висуває високі вимоги до особистості самого фахівця. Масштаб особистості випускників ЗВТО повинен відповідати масштабу професійних завдань, які сучасне життя і суспільство ставлять перед магістрами психологами, а це, водночас, вимагає корекції освітніх програм у закладах вищої освіти.

У зв'язку з реформуванням освіти питання інноваційних змін у професійній підготовці майбутніх фахівців різного профілю стають найбільш пріоритетними. Актуалізується проблема переходу від знанневої парадигми до іншого методологічного спрямування, яка передбачає самостійну орієнтацію студентів у світі інформації та формує в майбутніх фахівців професійну компетентність. Підкреслимо, що акцентується увага на проблемі професійної підготовки, в освітньому середовищі закладу вищої технічної освіти.

Ключові слова: готовність; професійна діяльність; професійна підготовка; психолог

Вступ. Для кожного суспільства велику важливість відіграє система освіти. І пов'язано це з швидкозмінними умовами в світі. В рамках цих умов, освіта стає силою й гарантом національної безпеки держави, через те, що соціально-економічний розвиток суспільства все більше залежний від знань та освіченості кожної людини. Зі швидкими змінами умов існування в суспільстві, перед сферою освіти постає проблема, яка полягає у перебудові її цілей, змісту, форм, методів, засобів та всієї структури відповідно до сучасних та майбутніх викликів.

Варто зазначити, що зі змінами в світі, відбуваються зміни і в образі людини, з цим формуються нові вимоги до освітньої сфери й рівня освіченості людини, впливаючи на характер та закономірності розвитку освіти. В свою чергу, освіта потребує інструментального забезпечення досягнення освітніх цілей. І цим інструментарієм слугує саме педагогіка.

Переходячи до основного змісту питання нашого дослідження, слід виділити, що одним з найбільш важливих стратегічних рішень у житті кожної людини є вибір професії.

Особистість, обираючи майбутню професію, чутлива до розвитку і становлення суб'єктності. Для вирішення проблем психології навчання і виховання майбутніх практичних психологів також важливим є те, що цей процес передбачає не лише «оволодіння» і

ПЕДАГОГІКА

«привласнення», а й «розвиток» і «саморозвиток» самої особистості, яка, як відомо, в такій професії є «головним інструментом» ефективної психологічної діяльності.

Процес професійного становлення і особистісного розвитку є одним з найважливіших періодів в житті студентів, вимагає від них максимального зосередження своїх зусиль і ухвалення відповідальності за свій вибір, що зумовлює схильність майбутніх психологів до впливу стресових ситуацій, а ефективність їх вибору і подальшого самовизначення залежить від ступеня їх стресостійкості та ефективного розвитку інших компетенцій.

Становлення особистості професіонала, як правило, має свої характерні особливості, зумовлені об'єктом діяльності. В свою чергу, професійна підготовка майбутніх фахівців має здійснюватися із урахуванням існуючих нормативних, особистісних, професійних вимог, що висуває до неї діяльність. Результатом фахової підготовки є готовність до професійної діяльності.

Ринок праці сьогодення висуває до випускників вищої школи як вимоги до наявності базових професійних якостей особистості, так і до здатності майбутнього психолога аналізувати свою професійну діяльність, удосконалювати професійні знання, вміння та навички, оволодівати новими професійними напрямками, що потребують необхідності розвитку особистісного ресурсу, зокрема професійної компетентності.

Це в свою чергу, вимагає від індивіда високого рівня професіоналізму під час вагомій активізації внутрішніх ресурсів, гармонійного розвитку і свідомої активності. Тенденція у системі освіти на формування конкурентоспроможної особистості фахівця з високим рівнем професійної компетентності є основною метою вузівської підготовки психолога до майбутньої професійної діяльності.

Проблема професійної підготовки майбутніх психологів є достатньо гострою. Розширення поля діяльності психологів висуває високі вимоги до особистості самого фахівця. Масштаб особистості випускників закладів вищої освіти повинен відповідати масштабу професійних завдань, які сучасне життя і суспільство ставлять перед практичними психологами. А це, водночас, вимагає корекції освітніх програм у закладах вищої освіти.

У зв'язку з реформуванням освіти, питання інноваційних змін у професійній підготовці майбутніх фахівців різного профілю стають найбільш пріоритетними. Актуалізується проблема переходу від знаннєвої парадигми до іншого методологічного спрямування, яка передбачає самостійну орієнтацію студентів у світі інформації та формує в майбутніх фахівців професійну компетентність.

Освіта повинна бути, передусім, сучасною, мобільною, що підтримує об'єктивні тенденції суспільного розвитку, відкритою стосовно нових тенденцій і напрямів удосконалення професійної підготовки студентів. У сучасних умовах динамічних змін, які спостерігаються у всіх сферах розвитку суспільства, окреслюються важливі проблеми у галузі вищої професійної освіти.

Підготовка практичних психологів не є винятком, а швидше за все становить одне з найскладніших питань, що вимагає принципово нових методичних рішень. З огляду на процеси модернізації та оновлення, які відбуваються в системі вищої професійної освіти, доцільно ще раз всебічно обговорити важливі для фахівців питання методології та методики підготовки практичних психологів. Тому що, відповідаючи інтересам і запитам суспільства, одним з основних завдань освіти стає професійна підготовка фахівців спрямована на потреби сьогодення.

Саме тому, метою професійних закладів освіти є підготовка спеціалістів, здатних після здобуття відповідної освіти почати виробничу діяльність, вирішувати виробничі та наукові завдання і відповідати за прийняті рішення.

Професія психолога вимагає особливої підготовки. Діяльність психолога будь-якого профілю передбачає, в першу чергу, не просто роботу з людьми, а й з їх внутрішнім світом – особливостями психіки. Тому сучасна освіта повинна приділяти особливу увагу підготовці фахівців в області психології.

Аналіз наукових психолого-педагогічних досліджень засвідчує, що професійна підготовка майбутніх психологів включає такі технологічні етапи:

- 1) оцінювання рівня підготовленості абітурієнтів на початковому етапі навчання і їх готовності до майбутньої діяльності;
- 2) розробки відповідного освітньо-інформаційного середовища для забезпечення спеціальностей відповідною навчально-матеріальною базою і кваліфікованим професорсько-викладацьким складом, що гарантує якість навчання студентів на різних рівнях освітнього процесу;

3) розробка і впровадження інноваційних форм, методів, технологій навчання для вдосконалення освітнього процесу, досягнення відповідності.

Побудова індивідуальної траєкторії особистісного розвитку та професійного становлення вимагає не лише засвоєння студентами знань, умінь, навичок і форм поведінки в процесі навчання, а й на формування певної структури особистісних якостей. Це положення визначає актуальність пошуку шляхів інтеграції змісту, форм і технологій професійної освіти, завдяки яким забезпечується формування інтегративних професійних якостей студентів – майбутніх психологів. Без удосконалення змісту, форм і методів освітньої діяльності студентів у процесі підготовки не можуть бути сформовані ті професійні якості, що є необхідними й достатніми для ефективної діяльності майбутнього психолога.

Проблема професійної підготовки майбутніх магістрів психологів набула особливої актуальності останнім часом, оскільки з'явилися складні умови життя (коронавірус, початок повномасштабної війни в Україні). Ці умови вимагають допомоги кваліфікованих психологів професіоналів.

Діяльність психолога спрямована на формування стресостійкості і охоплює такі види роботи, як: психодіагностика, психологічна корекція та психологічне консультування. Також, слід зазначити, що професія психолога відноситься до розділу людина-людина і потребує рефлексії щодо іншої людини. При цьому, ні один професійно підготовлений психолог не зможе пізнати внутрішній світ людини, не вмючи пізнавати себе, не розуміючи своїх глибоких переживань, почуттів та емоцій.

Таким чином, діяльність практичного психолога вимагаючи професійної майстерності щодо пізнання особистісних особливостей людей, зумовлює високий рівень вимог щодо його особистісно-фахових якостей. А розвиток особистості практичного психолога, його професійно важливі якості стають найважливішою умовою готовності до роботи у сфері психологічної допомоги особистості.

Мета статті полягає в аналізі визначення актуальності дослідження проблеми формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів психологів.

Основним завданням нашого дослідження є аналітичний аналіз, який проводиться з метою узагальнення наукових розробок провідних вітчизняних і зарубіжних вчених у сфері вивчення питання можливості формування готовності майбутніх магістрів психологів до професійної діяльності.

Реалізація поставленої мети дослідження зумовлює необхідність виконання таких завдань:

1. На основі вивчення наукових джерел здійснити психолого-педагогічний аналіз стану розроблення проблеми формування професійної підготовки майбутніх магістрів психологів до професійної діяльності.

2. Розглянути та розкрити зміст професійної підготовки майбутніх психологів.

3. Визначити й характеризувати психолого-педагогічні умови формування готовності майбутніх магістрів психологів до професійної діяльності в ЗВТО.

Методи та методика дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є фундаментальні та сучасні положення педагогічної теорії, напрацювання зарубіжних і вітчизняних науковців-педагогів та фахівців у галузі практичної психології та педагогіці.

Будь-яке дослідження варто розпочинати з теоретичного метода, який передбачає з'ясування й уточнення визначень базових понять для подальшого осмислення сутності досліджуваного об'єкта.

Для розв'язання поставлених завдань нашого дослідження було використано комплекс методів, адекватних предмету дослідження. Основний метод дослідження - теоретичний: аналіз, абстрагування, узагальнення, систематизація, моделювання, що застосовувався для визначення теоретико-методологічних положень дослідження проблеми формування готовності майбутніх магістрів психологів до професійної діяльності.

Результати. На основі проведеного теоретично-аналітичного аналізу уточнено зміст професійної готовності майбутніх магістрів психологів до професійної освіти.

Також, аналіз досліджуваної проблеми професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти засвідчив, що обрана тема є актуальною та доцільною для дослідження в подальшому.

Дискусія. Професійна підготовка майбутніх психологічних кадрів є однією з ключових проблем в теорії, науці та практиці педагогічної психології.

ПЕДАГОГІКА

У вітчизняній і зарубіжній педагогічній, методичній літературі виділяється великий пласт досліджень (Г.С. Абрамова, Ю.Є. Альошина, О.Ф. Бондаренко, Р. Джордж, Т. Крістіані, К. Роджерс, В.В. Рибалка, Г.О. Хомич та ін.) присвячених формуванню готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців психологів.

Проблемі професійної підготовки особистості присвячено безліч наукових досліджень, у рамках окремих наук розглянуто різні аспекти, сформовані різні позиції і концепції. Теоретико-методологічним підґрунтям розбудови суб'єктно-орієнтованої професійної підготовки психологів на сучасному етапі виступають фундаментальні концепції та оригінальні технології, розроблені в працях дослідників Д. Богоявленської, О. Бондаренко, В. Панка, Є. Пряжнікова, Н. Пряжніков, Л. Уманець, Н. Чепелева та інших (Ковалькова, 2016).

Перш за все, треба визначитися із понятійним апаратом у межах означеної проблеми професійної підготовки, яку доцільно розпочати зі з'ясування сутності базового поняття «підготовка».

У науково-педагогічному вимірі поняття «підготовка» прийнято трактувати як запас знань, умінь та навичок, досвід особистості, набуті у процесі навчання і практичної діяльності (Бусел, 2002).

У нашому дослідженні ми оперуємо поняттям «готовність», яке дефінюється як наявність здібностей (Б. Ананьєв, С. Рубінштейн), якостей особистості (К. Платонов), психологічний стан, суттєва ознака установки (Д. Узнадзе), психологічна умова успішності виконання діяльності (І. Ладанов), цілісне явище, скріплене переконаннями, морально-вольовими якостями особистості, способами поведінки, знаннями про професію та практичними вміннями і навичками (Р. Романенко; В. Серіков).

Зокрема, дослідник Д. Усмонов трактує «готовність» як «психологічну передумову ефективності діяльності, складне динамічне утворення, яке має складну динамічну структуру, яка містить мотиваційний, орієнтаційний, операційний, вольовий та оцінювальний компоненти» (Усмонов, 2015).

У Тлумачному словнику української мови знаходимо визначення готовності як бажання зробити будь-що (Тлумачний словник української мови, 2012). У словнику психолого-педагогічних понять і термінів готовність трактується як стан особистості, який дозволяє їй успішно увійти в професійне середовище, швидко розвиватися у професійному відношенні (Словник психолого-педагогічних понять, 2012).

Проаналізувавши наукові джерела у галузі психології, приходимо до висновку, що «готовність» переважно розглядається як особливий психічний стан.

У нашому дослідженні буде важливим згадати про загальну і ситуаційну готовність фахівця.

Загальна готовність фахівця визначається сформованими професійно важливими якостями, настановами, знаннями, навичками, вміннями, мотивами діяльності тощо.

Проте це ще не означає, що він спроможний здійснювати результативно необхідні дії, тобто насправді «готовий діяти». У психологічних джерелах «готовність до дії» трактується як «стан мобілізації всіх психофізіологічних систем людини, що забезпечує ефективне виконання конкретних дій» (Степанов, 2006).

Стан, у якому людина налаштована на дію і можливість отримати користь із досвіду (Шапар, 2007).

Ситуаційна готовність до діяльності полягає у вмінні майбутнім фахівцем впевнено ухвалювати емоційно розумні рішення, внутрішньо налаштовуватися, мобілізувати психологічний потенціал для здійснення запланованих дій у конкретний момент адекватно до професійної ситуації. Ця готовність передбачає наявність вольових якостей.

Таким чином, загальна готовність є основою ситуаційної готовності до дій або виконання поточних завдань діяльності.

Що стосується професійної підготовки магістрів психологів, то сучасний погляд полягає в розумінні його як процесу прогресивних змін особистості під соціальним впливом, впливом професійної діяльності та власної активності, націленої на самовдосконалення та самоздійснення особистості (О. Бодальов, Е. Климов, М. Пряжніков).

На основі проведеного аналізу праць учених можна визначити складові змісту професійної підготовки майбутніх психологів:

– психолого-педагогічна підготовка (Н. Кузьміна, О. Піскунов);

– взаємозв'язок теоретичної підготовки та психологічної практики (Л. Кондрашова,

Ф. Василюк);

– спільна діяльність професорсько-викладацького складу зі студентами (М. Кобзев, В. Стахов);

– професійно корисні види діяльності (В. Волошина, Л. Лесохіна).

В даному дослідженні метою професійної підготовки психологів у освітньо-інформаційному середовищі ЗВТО ми будемо визначати:

– формування професійних якостей майбутніх психологів;

– здатності до майбутньої професійної діяльності;

– оволодіння систематизованими знаннями, вміннями та навичками необхідними для професійної діяльності;

– опановування різними формами професійного самовдосконалення (самоосвіта, самовиховання, самоактуалізація, самоменеджмент) та інші.

Також, слід зазначити, що у процесі формування психологічної готовності майбутнього магістра психолога до професійної діяльності ми будемо звертати увагу на:

1. Орієнтаційний компонент.

Включає в себе спрямованість образу магістра психолога в уявленні студента;

2. Особистісний компонент

Включає в себе розуміння власних професійних компетенцій, психологічних якостей, вмінь та навичок;

3. Рефлексивний компонент

Включає в себе уміння адекватно оцінювати інших й себе. Вміння розпізнавати сприймання себе іншими людьми.

4. Мотиваційний компонент

Включати в себе позитивне і відношення, і бачення своєї майбутньої професії. Цей компонент буде задовольняти потребу досягнення успіху в майбутній професійній діяльності.

Розглядаючи професійну підготовку психологів у освітньо-інформаційному середовищі ЗВТО, основних компонентів та провівши аналіз наукової вітчизняної та зарубіжної літератури, можемо зазначити наявність проблем, які можуть знижувати якість професійної підготовки майбутніх магістрів психологів до професійної діяльності.

З одного боку, ми можемо бачити високі вимоги суспільства до професійної компетентності магістра психолога, з іншого боку – недостатній рівень його професійної підготовки та необхідний обсяг знань, умінь і навичок.

Таким чином, ми можемо сказати, що оптимізація особистісно-професійного розвитку магістрів психологів може бути забезпечена шляхом реалізації комплексної інтегрованої системи як фундаментальної, теоретичної підготовки, так і за допомогою формування практичних умінь, навичок у різних напрямках, що сприяють психологічному оздоровленню, саморозвитку, самовдосконаленню й самопізнанню майбутніх фахівців. При цьому розвиток професійних умінь, навичок, ціннісних орієнтирів і професійно важливих якостей відбувається успішніше.

Нижче наведені авторські конкретні практичні рекомендації, виконання яких, на наш погляд, сприятиме оптимізації особистісно-професійного розвитку майбутнього магістра психолога:

1. Теоретична підготовленість майбутніх магістрів психологів;

2. Сформованість розвитку практичних умінь і навичок необхідних для професійної діяльності

3. Підвищення ефективності зв'язку підготовки та професійної діяльності (взаємозв'язок теорії і практики);

4. Розвиток магістра психолога в цілісності, унікальності як природно-соціальної і культурно-професійної індивідуальності, активного, творчого суб'єкта діяльності та визнання його суб'єктом безперервного процесу розвитку (саморозвитку), пізнання, професійного функціонування, особистісно-професійного вдосконалення.

6. Вдосконалення здібностей до широкого і глибокого соціально-педагогічного мислення і творчості;

7. Свідоме здійснення магістром психологом на себе виховного впливу, управління своєю поведінкою;

8. Розвиток здатності управляти своїм психічним і фізичними станами;

9. Прогноз перспектив особистісно-професійного зростання;

10. Спрямованість на продуктивність і ефективність майбутньої професійної діяльності;

ПЕДАГОГІКА

Отже, підготовка майбутніх магістрів психологів, що формує фахово значущі якості та забезпечує готовність до майбутньої професійної діяльності, включає загальнотеоретичну, практичну і наукову підготовку; методологію, методики і технології практичної.

Висновки. Науково обґрунтоване вивчення та аналіз сучасної джерельної бази дав змогу виявити, що питання формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів психологів є вкрай необхідним і актуальним.

Проблемі готовності майбутнього магістра психолога до професійної діяльності присвячено багато теоретичних та експериментальних досліджень.

Сучасний розвиток суспільства є надзвичайно складним процесом, що призводять до глибинних якісних змін, які охоплюють усі сфери життєдіяльності людини. Тому з'являється необхідність заміни традиційної, «знанневої» парадигми вищої освіти на нову, що більшою мірою відповідає актуальним і перспективним потребам як розвитку суспільства, так і особистісного розвитку та професійного становлення майбутніх психологів.

Дослідивши тему, розуміємо, що в сучасному світі перед ЗВТО постають завдання максимального наближення освітніх програм з професійної підготовки магістрів психологів до реальних умов професійної сфери.

Проблема формування готовності майбутніх магістрів психологів підготовки є достатньо гострою, тому що розширюється поле діяльності психологів (пандемія, війна, як ситуації непередбачуваності та неоднозначності) що є основою для формування нових високих вимоги до особистості самого фахівця.

Масштаб готовності до професійної діяльності особистості випускників ЗВТО повинен відповідати масштабу професійних завдань, які сучасне життя і суспільство ставлять перед психологами. А це, знову підтверджує потребу корекції освітніх програм у закладах вищої освіти.

Варто зазначити і те, що і теоретичний, і практичний аспекти професійної готовності майбутніх магістрів психологів в ЗВТО залишаються недостатньо розробленими в умовах нової педагогічної реальності.

Здійснений теоретичний аналіз наукової думки стосовно загальних основ професійної підготовки показав, що інтенсивність дослідження зазначеної проблематики постійно збільшується, хоча спостерігається певні наукові дискусії щодо її сутності.

Значна кількість українських та зарубіжних дослідників зробили вагомий внесок у дослідження проблем формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів психологів. Водночас, на нашу думку, недостатньо уваги було звернено на формування професіоналізму у майбутніх фахівців, як на багатовимірний процес, зосереджений на освітніх і розвивальних потребах майбутніх магістрів психологів. Тому подальші наукові пошуки вважаємо доцільними саме у цьому стратегічному напрямку, де буде обґрунтовано доцільність застосування поряд з особистісно-діяльнісним підходом компетентнісного підходу до процесу фахової підготовки магістрів психологів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Бусел, В. (2002). *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. Київ; Ірпінь: Перун.
- Ковалькова, Т.О. (2016). Формування готовності майбутніх психологів до професійної діяльності в авіаційній галузі у процесі фахової підготовки: автореф. дис. канд. пед. наук. 13.00.04 Теорія і методика професійної освіти. Національний авіаційний університет. Київ. 20 с.
- Ковалькова, Т. О. (2014). Стан формування у вищому навчальному закладі готовності майбутніх психологів до професійної діяльності в авіаційній галузі. Педагогіка: традиції та інновації : міжнар. наук.-практ. конф., 28-29 березня 2014 р. Одеса : тези доп., Херсон.
- Корольчук, М.С. & Крайнюк, В.М. *Теорія і практика професійного психологічного відбору*: Навч. посібник. К., Ніка-Центр. 533 с.
- Пов'якель, Н.І. (2003). Творчі складові професійної компетентності мислення практичного психолога: особливості прояву та генезис. Психологія у ХХІ столітті: перспективи розвитку: матеріали VI Костюківських читань. К., 3, 52–56.
- Токарева, Н. Проблема моделювання особистості практичного психолога в системі фахової підготовки. Рідна школа, 7-8, 24-28.
- Усмонов, Д. (2015). Формирование готовности к педагогическому общению выпускников педвузов Таджикистана. (Дис. канд. пед. наук). Таджикский государственный педагогический университет имени С.Айни, Душанбе.

Чепелева, Н.В. & Пов'якель, Н.І. (1998). Теоретичне обґрунтування моделі особистості практичного психолога. Психологія : збірник наук. праць. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, III, 35-41.

Шевченко, Н.Ф. (2002). Актуальні питання професійної підготовки психологів у системі вищої освіти. Здобутки, проблеми і перспективи. Київ : Ніка Центр. 186–189.

Шинкаренко, О. (2022). Про деякі мотиви вибору професії практичного психолога. Проблеми підготовки підвищення кваліфікації практичних психологів у вищих навчальних закладах. К.: Ніка-Центр. 54-56.

Шульга, В.В. (2005). Особливості формування професійно важливих якостей психологів освіти в залежності від стажу роботи. Наукові записки Інституту психології імені Г.С. Костюка АПН України – К.: Главник. 26, 4. 499-508.

Степанов, О. (2006). *Психологічна енциклопедія*. К.: Академвидав.

Шапар, В. (2007). *Сучасний тлумачний психологічний словник*. Х.: Прапор.

REFERENCES

Busel, V. (2002). *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainської mовy* [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. Kyiv; Irpin: Perun.

Kovalkova, T.O. (2016). Formuvannya hotovnosti maibutnikh psykholohiv do profesiinoy diialnosti v aviatsiynii haluzi u protsesi fakhovoy pidhotovky: avtoref. dys. .. kand. ped. nauk. 13.00.04 Teoriia i metodyka profesiinoy osvity [Formation of readiness of future psychologists for professional activities in the aviation industry in the process of professional training: autoref. thesis. candidate ped. of science 13.00.04 Theory and methodology of professional education]. Natsionalnyi aviatsiynyi universytet. Kyiv. 20 s.

Kovalkova, T. O. (2014). Stan formuvannya u vyshchomu navchalnomu zakladi hotovnosti maibutnikh psykholohiv do profesiinoy diialnosti v aviatsiynii haluzi [The state of formation in a higher educational institution of the readiness of future psychologists for professional activities in the aviation industry]. Pedagogika: tradytsii ta innovatsii : mizhnar. nauk.-prakt. konf., 28-29 bereznia 2014. Odesa : tezy dop., Kherson.

Korolchuk, M.S. & Krainiuk, V.M. (2006). Teoriia i praktyka profesiinoho psykholohichnoho vidboru [Theory and practice of professional psychological selection]: Navch. posibnyk. – К., Nika-Tsentr. – 533 s.

Poviyakel, N.I. (2003). Tvorchy skladovy profesiinoy kompetentnosti myslennia praktychnoho psykholoha: osoblyvosti proiavu ta henezys [Creative components of the professional thinking competence of a practical psychologist: peculiarities of manifestation and genesis]. Psykholohiia u XXI stolitti: perspektyvy rozvytku: materialy VI Kostiukivskykh chytan. K. 3, 52–56.

Tokarieva, N. (2010). Problema modeliuvannya osobystosti praktychnoho psykholoha v systemi fakhovoy pidhotovky [The problem of modeling the personality of a practical psychologist in the system of professional training]. Ridna shkola. 7-8, 24-28.

Usmonov, D. (2015). Formyrovanye hotovnosti k pedahohycheskomu obscheniyu vipusknikov pedvuzov Tadzhykystana [Formation of readiness for pedagogical association of graduates of pedagogical universities of Tajikistan]. (Dys. kand. ped. nauk). Tadzhykyskyi hosudarstvenniy pedahohycheskyi unyversitet imeni S.Ainy, Dushanbe.

Chepeleva, N.V. & Poviyakel, N.I. (1998). Teoretychne obgruntuвання modeli osobystosti praktychnoho psykholoha [Theoretical justification of the personality model of a practical psychologist]. Psykholohiia : zbirnyk nauk. prats. – К. : NPU im. M.P. Drahomanova. III, 35-41.

Shevchenko, N.F. (2002). Aktualni pytannia profesiinoy pidhotovky psykholohiv u systemi vyshchoi osvity. Zdobutky, problemy i perspektyvy [Current issues of professional training of psychologists in the system of higher education. Achievements, problems and prospects]. Kyiv : Nika Tsentr. 186–189.

Shynkarenko, O. (2022). Pro deiaki motyvy vyboru profesii praktychnoho psykholoha [About some motives for choosing the profession of a practical psychologist]. Problemy pidhotovky pidvyshchennia kvalifikatsii praktychnykh psykholohiv u vyshchykh navchalnykh zpkladiv. –К.: Nika-Tsentr. 54-56.

Shulha, V.V. (2005). Osoblyvosti formuvannya profesiino vazhlyvykh yakosteі psykholohiv osvity v zalezhnosti vid stazhu roboty [Peculiarities of formation of professionally important qualities of educational psychologists depending on work experience]. Naukovi zapysky Instytutu psykholohii imeni H.S. Kostiuka APN Ukrainy – К.: Hlavnyk. 26, 4, 499-508.

ПЕДАГОГІКА

Stepanov, O. (2006). *Psykhologichna entsyklopediia* [Psychological encyclopedia]. K.: Akademydav.

Shapar, V. (2007). *Suchasnyi tlumachniy psykhologichniy slovnyk* [Modern explanatory psychological dictionary]. Kh.: Prapor.

A. Lariontseva

DEVELOPING THE READINESS OF FUTURE MASTERS OF PSYCHOLOGISTS FOR PROFESSIONAL ACTIVITY AS A PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEM

Abstract

Goal. *The article is devoted to the analysis and determination of the relevance of the study of the problem of formation of readiness for professional activity of future master's degrees in psychology. The article substantiates the relevance of solving the problem, considers the theoretical issues of the foundations of the formation of the future psychologist's readiness for professional activity as a psychological-pedagogical problem, analyzes the views of modern domestic and foreign scientists regarding the professional training of future master's psychologists in institutions of higher technical education.*

Research methods. *To achieve the goal in the work, it is planned to use a set of methods and techniques of scientific knowledge.*

Theoretical methods are highlighted, which involve the analysis of scientific literature on the topic of research and generalization of the obtained information, system analysis, generalization of theoretical and methodological approaches to the problem, development and justification of the theoretical model of the research subject.

And also, the method of logical generalization - for theoretical substantiation of the significance of the tasks and clarification of the key concepts of the study.

The results. *The question of formation of professional qualities of the future specialist in the training process is revealed.*

Conclusions. *The problem of professional training of master psychologists is quite acute. Expanding the field of activity of psychologists makes high demands on the personality of the specialist himself. The scale of the personality of graduates in institutions of higher technical education should correspond to the scale of professional tasks that modern life and society pose to master psychologists. And this, at the same time, requires correction of educational programs in institutions of higher education.*

In connection with the reform of education, the issues of innovative changes in the professional training of future specialists of various profiles are becoming the highest priority. The problem of transition from a knowledge paradigm to another methodological direction is being updated, which involves independent orientation of students in the world of information and forms professional competence in future specialists. Let us emphasize that attention is focused on the problem of professional training, and not only on education, which is one of the aspects of training future specialists.

Keywords: *readiness; professional activity; professional training; psychologist*

DOI

УДК 378.015.3.018.43 (045)

Е. Лузік, В. Семиченко, Г. Селезень

ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК ТА ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ СТУДЕНТА В ОСВІТНЬО-ІНФОРМАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: РЕФЛЕКСИВНИЙ ПІДХІД

Резюме

Стаття присвячена розгляду актуальності проблеми особистісного розвитку та професійного становлення студента як суб'єкта своєї життєдіяльності, який здатний критично аналізувати стан організації процесу навчання і професійної підготовки у закладі вищої освіти; визначати напрямки його оптимізації; усвідомлювати ступінь власної активності у професійній